



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PLz. ÚS 2/2016-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. júna 2016 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika podľa § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vo veci zjednotenia odchylných právnych názorov senátov Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovených v rozhodnutiach sp. zn. II. ÚS 154/2014 z 21. októbra 2014, sp. zn. II. ÚS 671/2014 z 18. marca 2015, sp. zn. II. ÚS 725/2014 z 10. marca 2015, sp. zn. II. ÚS 3/2015 z 23. apríla 2015, sp. zn. III. ÚS 437/2013 z 19. novembra 2013 a sp. zn. III. ÚS 687/2014 z 10. februára 2015 a v rozhodnutiach sp. zn. I. ÚS 733/2013 z 11. decembra 2013, sp. zn. I. ÚS 589/2014 z 1. októbra 2014, sp. zn. I. ÚS 168/2016 zo 16. marca 2016, sp. zn. II. ÚS 658/2014 z 9. októbra 2014 a sp. zn. II. ÚS 270/2016 z 23. marca 2016 prijal toto

### **s t a n o v i s k o :**

Ústavný súd Slovenskej republiky v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky poskytuje ochranu základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd aj tým fyzickým

osobám alebo právnickým osobám, ktorým exekučný súd neodôvodnenou nečinnosťou bráni stať sa účastníkom exekučného konania.

## **O d ô v o d n e n i e :**

### **I.**

#### **Charakteristika sťažnosti vedenej pod sp. zn. Rvp 2678/2016**

Ústavnému súdu bola 10. marca 2016 doručená ďalšia sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. Er 6114/2000, predmetom ktorého je vymoženie pohľadávky v sume 459,16 € s prísl. od povinných v 1. až vo 4. rade v prospech sťažovateľky ako oprávnenej, ktorú nadobudla na základe zmluvy o postúpení pohľadávok z 15. decembra 2010 od obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Napriek tomu, že Okresný súd Nitra uznesením č. k. Er 6114/2000-18 z 19. júna 2012 rozhodol, že pripúšťa, aby sťažovateľka vstúpila do exekučného konania na miesto doterajšieho oprávneného, predmetné uznesenie dosiaľ nenadobudlo právoplatnosť. Keďže táto skutočnosť sťažovateľke znemožňuje uplatňovanie jej „*práv účastníka konania v exekučnom konaní*“, ich ochrany sa domáhala prostredníctvom sťažnosti podanej predsedovi tohto súdu, ktorý jej listom sp. zn. Spr 1972-1978/2014 z 10. júna 2014 oznámil, že po oboznámení sa s obsahom na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu nariadil, aby vyšší súdny úradník urýchlene konal.

Sťažovateľka tvrdí, že ani po uplynutí viac ako 56 mesiacov od podania návrhov na zmenu účastníka konania nebolo o týchto exekučnými súdmi právoplatné rozhodnuté, v dôsledku čoho sa nachádza v stave právnej neistoty, ktorý jej znemožňuje uplatňovanie jej „*práv v exekučnom konaní*“.

Na podporu svojich argumentov sťažovateľka poukazuje na nálezy ústavného súdu vydané v konaniach o jej predchádzajúcich sťažnostiach vedených pod sp. zn. II. ÚS 154/2014, II. ÚS 671/2014, II. ÚS 725/2014 a sp. zn. II. ÚS 3/2015, ktorými vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky exekučnými súdmi v skutkovo a právne identických exekučných konaniach, a zároveň prikázal exekučným súdom konať bez zbytočných prierahov.

Sťažovateľka preto žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že Okresný súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. Er 6114/2000 porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby exekučným súdom prikázal vo veci konať bez zbytočných prierahov a zaplatiť jej finančné zadostučinenie, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

## II.

V súvislosti s predbežným prerokovaním veci vedenej pod sp. zn. Rvp 2678/2016 III. senát pri prieskume procesných podmienok konania, medzi ktoré patrí aj oprávnenie (spôsobilosť) fyzickej osoby alebo právnickej osoby ako účastníka exekučného konania podať sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy proti orgánu verejnej moci, ktorým je exekučný súd, zistil, že jednotlivé senáty ústavného súdu sa splnením uvedenej podmienky viackrát zaoberali, avšak z analýzy doterajšej judikatúry vyplýva, že svoje rozhodnutia v skutkovo a právne identických veciach založili na odchylných právnych názoroch, ktoré možno rozdeliť do dvoch skupín:

**Prvú skupinu** tvoria rozhodnutia – nálezy sp. zn. II. ÚS 154/2014 z 21. októbra 2014, sp. zn. II. ÚS 671/2014 z 18. marca 2015, sp. zn. II. ÚS 725/2014 z 10. marca 2015 a sp. zn. II. ÚS 3/2015 z 23. apríla 2015, na ktoré v sťažnosti poukazuje aj sťažovateľka, a ktorými **II. senát** ústavného súdu meritórne preskúmal opodstatnenosť jej tvrdení, že v exekučných konaniach dochádza k zbytočným prierahom, hoci exekučné súdy do podania sťažností ústavnému súdu právoplatne nerozhodli o návrhu súdneho exekútora na zmenu účastníka na strane oprávneného z dôvodu postúpenia pohľadávky, ktorej vymoženie je predmetom exekučných konaní.

To, že uvedenú procesnú podmienku konania považoval II. senát za splnenú, možno vyvodiť z tej časti nálezov, v ktorej otázku, či v konkrétnom exekučnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, posudzoval v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) podľa troch základných kritérií, ktorými sú: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

Vo vzťahu k splneniu druhej podmienky pritom II. senát v náleze sp. zn. II. ÚS 154/2014 z 21. októbra 2014 uviedol:

„Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania s'ťažovateľky v namietanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetných konaniach k zbytočným priet'ahom. S'ťažovateľka sa domáha vstupu do exekučného konania namiesto súčasného oprávneného, ktorý jej postúpil pohľadávku na základe zmluvy o postúpení pohľadávky. Ústavný súd konštatuje, že správanie s'ťažovateľky nebolo príčinou namietanej dĺžky konania.“

K nálezu sp. zn. II. ÚS 154/2014 z 21. októbra 2014 pripojil **odlišné stanovisko** sudca Ladislav Orosz, v ktorom uviedol:

«S'ťažnosť s'ťažovateľky prijal II. senát ústavného súdu na ďalšie konanie uznesením sp. zn. II. ÚS 154/2014 z 24. apríla 2014 v inom zložení (bez mojej účasti), ako rozhodoval vo veci samej, pričom podľa môjho názoru ju mal už pri predbežnom prerokovaní odmietnuť ako podanú zjavne neoprávnenou osobou vzhľadom na skutočnosť, že s'ťažovateľka v čase podania s'ťažnosti ústavnému súdu nebola účastníčkou napadnutého konania, a teda v tomto konaní ani nemohli byť porušené jej ústavou garantované práva. V súvislosti s týmto právnym názorom poukazujem na ustálenú judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej „Z čl. 127 ods. 1 ústavy možno vyvodiť, že s'ťažovateľ musí namietať porušenie svojich základných práv a zároveň v spojitosti s konkrétnym konaním pred všeobecným súdom, resp. iným orgánom verejnej moci, čo prichádza do úvahy iba za predpokladu, ak je v čase doručenia s'ťažnosti ústavnému súdu účastníkom tohto konania,

teda konania, v ktorom namieta porušenie základných práv (m. m. II. ÚS 3/05, III. ÚS 464/2010, III. ÚS 281/2012, IV. ÚS 295/2013).“.

„Za uvedených okolností mal II. senát ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní rešpektovať citovanú ustálenú judikatúru a sťažnosť odmietnuť. Ak tak neurobil, nemohol som súhlasiť s výrokom a ani odôvodnením nálezu II. ÚS 154/2014 a považoval som za potrebné svoj postoj vyjadriť a odôvodniť aj v odlišnom stanovisku.

Nad rámec už uvedeného poukazujem aj na skutočnosť, že II. senát ústavného súdu o v podstate identickej sťažnosti sťažovateľky, ktorou namietala porušenie svojich ústavou garantovaných práv postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. Er 168/2005 pri predbežnom prerokovaní rozhodol uznesením č. k. II. ÚS 658/2014-12 z 9. októbra 2014 tak, že ju odmietol ako podanú zjavne neoprávnenou osobou, a to s odôvodnením, že v čase podania sťažnosti ústavnému súdu sťažovateľka nebola účastníčkou napadnutého konania. Poznnamenávam, že vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 658/2014 som pôsobil ako sudca spravodajca.»

Rovnako ako II. senát rozhodol aj **III. senát** v nálezoach sp. zn. III. ÚS 437/2013 z 19. novembra 2013 a sp. zn. III. ÚS 687/2014 z 10. februára 2015, pričom žiaden z jeho členov odlišné stanovisko k týmto nálezom nepripojil.

**Druhú skupinu** tvoria rozhodnutia – uznesenia, ktoré vychádzajú z právneho názoru o nedostatku aktívnej legitimácie sťažovateľky podať sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy z dôvodu, že nie je účastníčkou exekučných konaní, keďže exekučné súdy do podania sťažností ústavnému súdu právoplatne nerozhodli o návrhu súdneho exekútora na zmenu účastníka na strane oprávneného z dôvodu postúpenia pohľadávky, ktorej vymoženie je predmetom exekučných konaní.

Ako príklad možno uviesť uznesenie sp. zn. I. ÚS 733/2013 z 11. decembra 2013, ktorým ústavný súd odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľky ako podanú zjavne neoprávnenou osobou, čo odôvodnil takto:

„6. Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej sťažnosť nemôže podať fyzická alebo právnická osoba, ktorá síce namieta porušenie základných práv alebo slobôd iných osôb, avšak nie svojich (I. ÚS 56/98). Sťažnosti, v ktorých sťažovatelia nenamietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní odmieta ako podané osobami zjavne neoprávnenými (III. ÚS 41/00, I. ÚS 43/98, II. ÚS 128/95). O návrhu podanom zjavne neoprávnenou osobou možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody sťažovateľa, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a osobou sťažovateľa, prípadne z iných dôvodov. Za návrh podaný niekým zjavne neoprávneným preto možno považovať návrh, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody sťažovateľa, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 26/06).

7. Podľa § 92 ods. 2 a 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších zmien ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli. Súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto navrhovateľa; súhlas odporcu alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje. Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú zachované.

8. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 16 Er 3108/2000 zistil, že sťažovateľka v predmetnom súdnom konaní vedenom okresným súdom dosiaľ nemá postavenie účastníka konania, lebo okresný súd do podania tejto sťažnosti o jej návrhu na zámenu účastníkov konania nerozhodol. Teda osobou oprávnenou v exekučnom konaní je ešte stále Slovenská sporiteľňa, a. s., Bratislava, a preto sťažovateľka nie je osobou oprávnenou na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (mutatis mutandis II. ÚS 113/02, III. ÚS 162/09). Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť ako celok odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako podanú zjavne neoprávnenou osobou. Navyše, z oznámenia predsedu

okresného súdu zo 16. septembra 2013 inter alia vyplýva, že takýto návrh na zmenu oprávneného, podaný či už zo strany oprávneného alebo sťažovateľky, okresnému súdu doteraz doručený ani nebol. V tejto súvislosti ústavný súd už iba dodáva, že je síce pravdou, že sťažovateľka k sťažnosti priložila aj jej podania z 23. mája 2011 a 15. októbra 2012, na základe ktorých mal byť podaný návrh na zmenu účastníka konania, z ktorých ale nijako nevyplýva, že tieto podania aj boli riadne doručené okresnému súdu.“

K podobným záverom dospel **I. senát** ústavného súdu aj v uzneseniach sp. zn. I. ÚS 589/2014 z 1. októbra 2014 a sp. zn. I. ÚS 168/2016 zo 16. marca 2016 a **II. senát** v uzneseniach sp. zn. II. ÚS 658/2014 z 9. októbra 2014 a sp. zn. II. ÚS 270/2016 z 23. marca 2016.

Na základe týchto skutočností III. senát ústavného súdu predbežné prerokovanie vecí vedených pod sp. zn. Rvp 1912/2016 a sp. zn. Rvp 2678/2016 odročil na neurčito s tým, že sudkyňa spravodajkyňa predloží plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov podľa § 6 zákona o ústavnom súde v tejto otázke.

### III.

Jednou z primárnych úloh ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy je chrániť ústavné princípy, v prvom rade generálny princíp právneho štátu vyvoditeľný z čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorého integrálnou súčasťou je aj princíp právnej istoty.

V tejto súvislosti už ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 192/06 z 3. novembra 2006 vyslovil, že: „Ak súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odchylným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

V náleze sp. zn. IV. ÚS 119/07 z 20. decembra 2007 zasa ústavný súd judikoval, že: „Ustanovenia čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd majú charakter ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy a listiny. Tieto ustanovenia ústavy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania Ústavného súdu Slovenskej republiky, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou a listinou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy...“

Zákonným naplnením princípu právnej istoty v rámci civilného konania je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosť a zásadná nezmeniteľnosť. Snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritórneho rozhodnutia vyneseneho v občianskom súdnom konaní bez ohľadu na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia je legitímna v okamihu, keď sa v konaní alebo v rozhodnutí vyskytnú také pochybenia, ktoré sú v príkrom rozpore s ústavnými princípmi platicimi v civilnom procese.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 38 ods. 2 prvej vety Listiny základných práv a slobôd každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Konanie o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb upravujú ustanovenia § 49 až § 59 zákona o ústavom súde.

Podľa § 51 ods. 1 (osobitné ustanovenia) zákona o ústavnom súde účastníci konania sú sťažovateľ a orgán verejnej moci, proti ktorému sťažnosť smeruje.

Podľa § 21 ods. 1 (všeobecné ustanovenia) zákona o ústavnom súde účastníkmi konania sú navrhovateľ a prípadne ten, proti komu návrh smeruje, ako aj osoby, o ktorých to ustanovuje tento zákon.

Podľa § 25 ods. 2 (všeobecné ustanovenia) zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Zákonnú úpravu účasti v exekučnom konaní upravuje § 37 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov takto:

„(1) Účastníkmi konania sú oprávnený a povinný; iné osoby sú účastníkmi len tej časti konania, v ktorej im toto postavenie priznáva tento zákon. Ak súd rozhoduje o trovách exekúcie, účastníkom konania je aj poverený exekútor.

(2) Ak sú exekúciou postihnuté veci v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, účastníkom konania, ak ide o tieto veci, je aj manžel povinného, ak do začatia exekučného konania nedošlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva dohodou alebo súdnym rozhodnutím.

(3) Proti inému než tomu, kto je v rozhodnutí označený ako povinný, alebo v prospech iného než toho, kto je v rozhodnutí označený ako oprávnený, možno vykonať exekúciu, len ak sa preukázalo, že naňho prešla povinnosť alebo právo z exekučného titulu podľa § 41. **Ak nastanú skutočnosti, na ktorých základe dochádza k prevodu alebo prechodu práv a povinností vyplývajúcich z exekučného titulu, sú účastníci konania povinní bez zbytočného odkladu písomne oznámiť tieto skutočnosti exekútorovi. Oznámenie musí byť doložené listinou preukazujúcou prevod alebo prechod práv alebo povinností.** Návrh na pripustenie zmeny účastníkov konania je exekútor povinný súdu doručiť v lehote 14 dní odo dňa, keď sa o týchto skutočnostiach dozvedel. Súd

rozhodne do 60 dní od doručenia návrhu uznesením. Rozhodnutie sa doručí exekútorovi, oprávnenému a povinnému, ktorí sú označení v exekučnom titule, a tomu účastníkovi, na ktorého právo alebo povinnosť prešla.

(4) Ak k prevodu alebo prechodu práv alebo povinností z exekučného titulu dôjde po vydaní poverenia na vykonanie exekúcie, pokračuje exekútor vo vykonávaní exekúcie na základe pôvodného poverenia, ku ktorému priloží originál právoplatného rozhodnutia súdu o pripustení zmeny alebo odpis rozhodnutia.

(5) Ak súd zmenu účastníkov konania nepripustí, pokračuje exekútor v konaní s pôvodnými účastníkmi.“

V súvislosti s nastolenou problematikou ústavný súd už v náleze sp. zn. IV. ÚS 296/2011 zo 6. októbra 2011 vychádzajúc z princípov právneho štátu deklaroval rovnosť účastníkov exekučného konania, keď uviedol:

„K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd svojich občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd.

Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takéhoto postupu orgánu verejnej moci (II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie.

Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavíť nielen vo využití všetkých dostupných zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto

rozhodnutie obsahuje aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich využitia v súlade s procesnými predpismi.“

#### IV.

##### 1. Vymedzenie spornej otázky

Navrhované znenie zjednocujúceho stanoviska má zodpovedať na otázku, či má sťažovateľka postavenie účastníka konania podľa § 51 ods. 1 zákona o ústavnom súde. V tejto otázke nebol medzi rôznymi senátmi ústavného súdu rozpor, pretože tieto senáty konali so sťažovateľkou ako účastníčkou konania pred ústavným súdom.

Vychádzajúc z uvedeného za kľúčové v tomto prípade treba považovať zodpovedanie otázky, či sťažovateľka má právo podať ústavnú sťažnosť podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy, v zmysle ktorej „každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom“. Podstatnou skutočnosťou pre určenie, či sťažovateľka toto právo má, je pritom podľa samotného čl. 48 ods. 2 ústavy zistenie, či sa v konaní pred súdom prerokúva „jej vec“.

Podľa čl. 51 ústavy sa možno ústavných práv zakotvených v určitých článkoch ústavy domáhať len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. Medzi takéto práva patrí aj právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ústavy. Hoci čl. 48 ústavy nie je v čl. 51 výslovne uvedený, vychádzajúc zo vzájomnej súvislosti čl. 46 a čl. 48 ústavy možno konštatovať, že rovnako ako pri čl. 46 ústavy je aj v tomto prípade predpokladom pre uplatnenie práva procesnoprávne zakotvenie postavenia subjektu, ktorá sa domáha vstupu do súdneho konania na základe prevodu či prechodu práv v priebehu tohto konania (žalobca, resp. oprávnený v exekučnom konaní). Subjekt bez akéhokoľvek vzťahu ku konaniu totiž zjavne právom podať sťažnosť podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nedisponuje, na druhej strane však treba preskúmať, či musí ísť nevyhnutne o účastníka konania.

## **2. Zmena účastníka konania v civilnom sporovom konaní**

Podľa doterajšej úpravy v Občianskom súdnom poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý bude účinný do 30. júna 2016, rozhodnutie o zmene účastníka konania závisí priamo aj od subjektu vstupujúceho do konania na strane žalobcu. To je zvýraznené tým, že sa vždy vyžaduje aj súhlas dotknutého subjektu so vstupom do konania (čo vyplýva z postavenia *dominus litis* v súdnom konaní). Ak teda žalobca v konaní podal návrh na zmenu účastníka konania, ide o vec, ktorá je aj v dispozícii subjektu vstupujúceho do konania. Podmienkou pre procesné uznanie postavenia tohto subjektu je tak podanie návrhu na zmenu účastníka konania zo strany žalobcu.

Okrem toho je však postavenie subjektu vstupujúceho do konania procesne uznávané aj tým, že má právo proti uzneseniu o zmene účastníka podať aj odvolanie, ak so vstupom do konania nesúhlasil (R 28/2000, pozri aj Števček, M., Ficová, S. a kol. Občiansky súdny poriadok. Komentár. I. diel. 2. vydanie. C. H. Beck, 2012. s. 325).

Procesné predpisy upravujúce civilné sporové konanie teda uznávajú procesné práva subjektu vstupujúceho do konania na strane žalobcu na základe zmeny účastníkov konania. Tomu nebráni ani skutočnosť, že subjekt vstupujúci do konania na strane žalobcu nie je až do právoplatnosti rozhodnutia účastníkom konania (SJ 48/2004, pozri aj Števček, M. Ficová, S. a kol. Občiansky súdny poriadok. Komentár. I. diel. 2. vydanie. C. H. Beck, 2012. s. 325).

Na druhej strane subjekt, ktorý do konania vstupuje na strane žalovaného návrhom na zmenu účastníka konania, nedisponuje a nie je ani oprávnený na podanie odvolania proti rozhodnutiu o zmene účastníka, čo vyplýva zo zásady, že okruh účastníkov konania určuje výlučne žalobca.

## **3. Zmena účastníka konania v exekučnom konaní**

Pokiaľ ide o exekučné konanie, otázka zmeny účastníka konania je upravená v § 37 ods. 3 Exekučného poriadku.

Predmetné zákonné ustanovenie v znení účinnom do 31. augusta 2005 ustanovovalo, že „*Proti inému než tomu, kto je v rozhodnutí označený ako povinný, alebo v prospech iného než toho, kto je v rozhodnutí označený ako oprávnený, možno vykonať exekúciu, len ak sa preukázalo, že naňho prešla povinnosť alebo právo z exekučného titulu (§ 41).*“. Zároveň platí, že podľa prechodných a záverečných ustanovení k zmenám účinným od 1. septembra 2005 sa na konanie začaté do 31. augusta 2005 naďalej použijú ustanovenia § 37 ods. 3 v znení účinnom do uvedeného dátumu ustanovenia (§ 238 Exekučného poriadku). V praxi sa preto doteraz možno stretnúť s konaniami, v ktorých sa použijú ustanovenia § 37 ods. 3 v už uvedenom znení. Ako príklad rozhodovania v zmysle týchto ustanovení uvádzame uznesenia Krajského súdu v Nitre vo veci vedenej pod sp. zn. 25 CoE 41/2007 z 30. novembra 2007. Z rozhodnutia vyberáme:

*«Odvolaací súd zdôraznil, že na exekučné konanie začaté pred 1. septembrom 2005 sa vzťahuje právna úprava platná do 31. augusta 2005 s tým, že (o. i.) sa ustanovenia § 37 ods. 4 a 5 použijú aj na toto konanie (§ 238 ods. 1 a 2 Exekučného poriadku).*

*To znamená, že v tomto prípade bolo potrebné aplikovať daný predpis v pôvodnom znení, v zmysle ktorého „Proti inému než tomu, kto je v rozhodnutí označený ako povinný alebo v prospech iného než toho, kto je v rozhodnutí označený ako oprávnený, možno vykonať exekúciu, len ak sa preukázalo, že na neho prešla povinnosť alebo právo z exekučného titulu (§ 41).“*

*Ak má dôjsť k zmene na strane oprávneného, musí s tým súhlasiť ten, kto má na jeho miesto vstúpiť. Platí princíp dispozičnej suverenity tohto subjektu. Preto, aj keď dôjde k prevodu práva na inú osobu podľa hmotného práva, vždy musí pristúpiť procesný úkon tejto osoby, ak chce byť účastníkom exekučného konania.*

*Pri tejto právnej úprave musí byť daný procesný súhlas toho, na ktorého právo prešlo. Vyplýva to zo znenia § 37 ods. 3 Exekučného poriadku, lebo účastníci oznamujú uskutočnenie prevodu alebo prechodu práv a povinností; také oznámenie ale musí zároveň obsahovať pozitívny procesný úkon osoby, ktorá má vstúpiť do exekučného konania namiesto pôvodného oprávneného. Svedčí o tom aj skutočnosť, že návrh na pripustenie zmeny účastníkov je exekútor povinný predložiť súdu na rozhodnutie o pripustení alebo nepripustení zmeny.»*

Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že v konaniach začatých do 31. augusta 2005 má subjekt vstupujúci do konania na mieste oprávneného totožné procesné postavenie ako subjekt vstupujúci do civilného sporového konania na strane žalobcu. Po podaní návrhu na zmenu účastníka konania tak aj tento subjekt týmto návrhom disponuje a má právo proti rozhodnutiu podať za určitých podmienok aj odvolanie (ak chýba jeho súhlas). Na tom tiež nič nemení skutočnosť, že až do právoplatnosti rozhodnutia o zmene účastníka nie je tento subjekt účastníkom konania.

Obdobne možno uzavrieť, že subjekt vstupujúci do konania na strane povinného má totožné procesné postavenia so subjektom vstupujúcim do civilného sporového konania na strane žalovaného, t. j. s návrhom nedisponuje a nemá právo proti rozhodnutiu podať odvolanie.

Citované znenie ustanovenia § 37 ods. 3 Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. septembra 2005 tak zveruje formálne podanie samotného návrhu na zmenu účastníka konania súdnemu exekútorovi, čo však nič nemení na fakte, že aj v exekučných konaniach začatých po 1. auguste 2005 sa uplatňuje už zdôraznená **dispozičná zásada, ktorá ovláda civilné súdne konania** (okrem konaní, ktoré možno začať aj bez návrhu). Aj v týchto konaniach je tak na legitimovaný na podanie podnetu na zmenu účastníkov konania súdnemu exekútorovi v zásade len oprávnený. Po podaní takého návrhu potom s týmto návrhom disponuje aj subjekt, ktorý má do konania na strane oprávneného vstúpiť, keďže sa pre tento vstup vyžaduje jeho súhlas. Uvedené vyplýva aj zo skutočnosti, že pri rozhodovaní o zmene účastníka konania v exekučnom konaní sa podľa § 9a Exekučného poriadku použijú subsidiárne aj ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP), ktorý nadobúda účinnosť 1. júla 2016 (rovnaký záver je uvedený aj v odbornej literatúre Števíček, M., Ficová, S. a kol. Exekučný poriadok. Komentár. 1. Vydanie. C. H. Beck, 2011. s. 85). Na rozdiel od civilného sporového konania však platí, že ak v exekučnom konaní o zmene účastníka konania rozhodne sudca, odvolanie nie je prípustné.

#### 4. Záver

Z už uvedeného vyplýva, že príslušné procesnoprávne predpisy a s ním spojená súdna prax reflektujú osobitné postavenie subjektu vstupujúceho do konania na strane žalobcu/oprávneného a priznávajú mu osobitné procesné postavenie. Subjekt, ktorý tvrdí, že naňho prešli alebo boli prevedené práva, o ktorých sa rozhoduje v konaní pred súdom, má záujem na tom, aby do tohto konania vstúpil, a realizoval tak s tým spojené procesné práva, ktoré sú chránené aj ďalšími článkami ústavy (čl. 46 a čl. 50 ústavy) a zakotvené v normách obyčajného práva (OSP, CSP, Exekučný poriadok). Uvedené platí aj napriek tomu, že podľa súčasnej právnej úpravy môže podať návrh na zmenu účastníka konania len účastník konania (doterajší žalobca/oprávnený), resp. v exekučnom konaní formálne exekútor. **Dôležitou skutočnosťou však je, že pre vstup do konania na strane žalobcu/oprávneného sa vždy vyžaduje súhlas vstupujúceho subjektu, teda zmena účastníka konania je aj v jeho dispozícii.** Nie je pritom rozhodujúce, či je tento účastníkom konania, a podstatné nie je ani to, či súd o tomto návrhu rozhodne kladne. Až do právoplatnosti súdneho rozhodnutia o zmene účastníka konania totiž dotknutý subjekt zostáva v predmetnej otázke v stave právnej neistoty, rovnako ako účastníci konania. Tento stav neistoty pritom môže odstrániť svojím rozhodnutím len súd. Z týchto dôvodov možno konštatovať, že pri rozhodovaní o zmene účastníka konania ide o aj „vec“ subjektu, ktorý má vstúpiť do súdneho konania na strane žalobcu či oprávneného v exekučnom konaní.

Nastolené závery pritom nie sú ani v zásadnom rozpore ani s judikatúrou ústavného súdu, o ktorú sa opieral názor, že sťažovateľka v konkrétnom prípade nemá aktívnu legitimáciu na podanie ústavnej sťažnosti. Vychádzame pritom z rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 56/98, ktoré sa na strane 6 návrhu uznesenia na zjednotenie právnych názorov predkladá na podporu záveru o neodôvodnenosti ústavnej sťažnosti sťažovateľky. V tomto rozhodnutí ústavný súd konštatoval, že „ústavnú sťažnosť nemôže podať fyzická alebo právnická osoba, ktorá síce namieta porušenie základných práv alebo slobôd iných osôb, avšak nie svojich“. V prípade sťažovateľky však ide o jej práva, ako sme to už konštatovali, pričom priedňami týkajúcimi sa rozhodnutia o zmene účastníka sú tieto práva jednoznačne dotknuté.

Hoci tento výklad smeruje k určitému oddeleniu procesného rozhodovania o zmene účastníka konania od konania vo veci samej ako celku, je to však spôsobené práve osobitným postavením subjektu, ktorý chce do konania vstúpiť na strane žalobcu/oprávneného. Ak by totiž tomuto subjektu práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy neboli priznané, favorizovalo by sa tým nazeranie na rozhodnutie o zmene účastníka konania len ako na súčasť konania vo veci samej, v ktorom môžu podať ústavnú sťažnosť len doterajší účastníci konania, a došlo by k situácii, kedy by obrana práv subjektu, ktorý chce do konania vstúpiť ako žalobca či oprávnený, bola závislá len od postupu účastníkov konania, nie od neho samého. Uvedený prístup by však podľa nášho názoru nebol správny, keďže už v štádiu rozhodovania o zmene účastníkov konania je postavenie subjektu vstupujúceho do konania na strane žalobcu/oprávneného priamo dotknuté, pričom podľa príslušných procesných noriem subjekt vstupujúci do konania návrhom na zmenu účastníka disponuje. **Inak povedané, podľa nášho názoru dispozičnej zásade podľa noriem procesného práva zodpovedá aktívna legitímácia na podanie ústavnej sťažnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.** Takýto výklad by bol podľa nášho názoru aj v súlade s judikatúrou ústavného súdu, v zmysle ktorej v pochybnostiach treba vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06).

## V.

Podľa § 6 zákona o ústavnom súde senát, ktorý v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospeje k právnemu názoru odchylnému od právneho názoru vyjadreného už v rozhodnutí niektorého zo senátov, predloží plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov. Plénum ústavného súdu rozhodne o zjednotení odchylných právnych názorov uznesením. Senát je v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu.

Plénum ústavného súdu po preskúmaní právnych názorov vyslovených v rozhodnutiach uvedených v II. časti tohto uznesenia dospelo k záveru, že k otázke predloženej III. senátom v doterajšej judikatúre ústavného súdu reálne existujú odchylné právne názory, ktoré treba zjednotiť postupom podľa § 6 zákona o ústavnom súde.

Po diskusii v pléne ústavného súdu sudkyňa spravodajkyňa, ktorá je členkou III. senátu, predložila na hlasovanie návrh stanoviska na zjednotenie odchylných právnych názorov senátov ústavného súdu v znení:

„Ústavný súd Slovenskej republiky v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky poskytuje ochranu základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd aj tým fyzickým osobám alebo právnickým osobám, ktorým exekučný súd neodôvodnenou nečinnosťou bráni stať sa účastníkom exekučného konania.“

Plénum ústavného súdu predložený návrh stanoviska schválilo a v tomto znení ho uviedlo aj vo výroku tohto uznesenia. Senáty ústavného súdu budú v zmysle § 6 poslednej vety zákona o ústavnom súde pri rozhodovaní v ďalších obdobných veciach viazané týmto uznesením ústavného súdu.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde k rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Milan Ľalík.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2016